

Motion till riksdagen

1989/90:Ub536

av Hans Dau m.fl. (m, fp, c, vpk)

Högre musikutbildning i Umeå

1987 års regionalpolitiska kommitté skriver i sitt slutbetänkande att drygt femtio procent av samtliga konstnärliga yrkesutövare finns i Stockholm/Uppsalaregionen. Räknar man bort de yrkesmässiga konstutövare som finns i de två övriga storstadsregionerna återstår mycket få i resten av landet.

Kommittén pekar också på att flera norrlandskommuner satsar mer helhjärtat på kultur än andra kommuner i landet, men tillägger att Norrland är vidsträckt och glest befolkat så trots rejäla satsningar blir antalet konstnärliga yrkesutövare anmärkningsvärt lågt. Därför uttalar man att det kan vara motiverat att stimulera den regionala utvecklingen genom åtgärder som leder till att fler konstnärer bosätter sig i Norrland.

I detta syfte har den regionalpolitiska kommittén övervägt två förslag till nya insatser. Det gäller dels högre kammarmusikalisk utbildning, dels en alternativ skådespelarutbildning. Dessa utbildningsinsatser skulle kunna göra att en större andel ungdomar från Norrland skaffar sig en högre konstnärlig utbildning och därigenom söker de tjänster som blir lediga inom kulturinstitutionerna i Norrland.

Skådespelarutbildningen föreslår man skall placeras i anslutning till Norrbottensteatern i Luleå, medan placeringen av den kammarmusikaliska utbildningen inte närmare preciseras.

Självklara slutsatser

Skådespelarutbildningens självklara anknytning till Norrbottensteatern motsvaras lika naturligt av den högre kammarmusikaliska utbildningens anknytning till Norrlandsoperan i Umeå. Förutom Norrlandsoperan har Umeåområdet tradition, resurser och kompetens, som kan tillgodogöras utbildningen. Vi vill t.ex. peka på den kammarmusikfestival som årligen hålls i Umeå och barockmusikfestivalerna i grannkommunen Nordmaling.

Den högre kammarmusikaliska utbildningen, Pro Musica, har under tre år utretts av en arbetsgrupp i samverkan mellan universitet, Norrlandsoperan och Sinfoniettan i Umeå.

Arbetsgruppen, som består av personer med hög kompetens i både administration, utbildning och musik och vars arbete finansierats från såväl universitetet som ideella stiftelser i Norrland, har noggrant berett frågan och har nu ett fullt utarbetat förslag färdigt.

När utbildningen kommer till stånd har några av dessa stiftelser redan nu förklarat sig beredda att stötta delar av undervisningen och utrustningen ekonomiskt, för att åstadkomma större bredd och utbud än vad som kan vara tänkbart genom statens insatser.

Mot. 1989/90
Ub536

Universitetet i Umeå som regionalpolitisk satsning

Universitetet i Umeå har otvivelaktigt varit en av de mest lyckade regionalpolitiska satsningarna i Sverige. Även om universitetet fortfarande inte kan betraktas som färdigbyggt, har forskningen och utbildningen på många områden tillvunnit sig respekt i det internationella vetenskapssamhället. Det har även betytt mycket för regionens försörjning med kvalificerad arbetskraft att en läroanstalt på högsta nivå finns där.

Att universitetet inte är färdigbyggt visar sig i två avseenden. Dels är flertalet institutioner små även i svenskt perspektiv och har svårt att nå upp till den kritiska massa som garanterar långsiktig framgång i verksamheten, dels finns det fortfarande stora luckor i den för ett universitet normala ämnesstrukturen.

Att förstärka institutionerna överlag eller att komplettera strukturen på humaniorasidan med exempelvis alla traditionella historiska och lingvistiska specialiteter är en dyr väg att gå. Enklare är att rikta in sig på några få punkter av strategisk betydelse för hela miljöns funktion.

Kulturmiljöns betydelse för universitetet och regionen

Den konstnärliga verksamheten har en sådan strategisk funktion för hela universitetet när det gäller att skapa en allmän kulturmiljö. Till skillnad från de mera etablerade universiteten i eller nära storstäderna, har den kulturella kringmiljön saknats vid universitetets tillkomst i Umeå och har bl.a. lett till rekryteringsproblem för högre tjänster. I regel föredrar en eftersökt och högt kvalificerad arbetstagare Uppsala eller Lund framför Umeå, inte så mycket på grund av kylan eller avstånden i norr, som på grund av den fattigt ansedda kulturmiljön kring universitetet.

Till en början var föreställningen berättigad. Under senare år har mycket gjorts från kommunerna, landstinget och universitetet självt för att förbättra situationen på kulturområdet, men åtskilligt återstår att göra.

Konstnärlig utbildning vid universitetet

Universitetet har genom den nya konsthögskolan och designutbildningen lagt grunden till en konstnärlig fakultet, som kan anses vara ännu mer strategisk i skapandet av en kulturmiljö än humaniora i mera inskränkt mening. Som nästa led planeras en högre musikutbildning vid universitetet.

Umeå har blivit en musikstad av rang genom tillkomsten av Norrlandsoperan, den därmed sammanhängande utbyggnaden av regionmusiken och de återkommande festivalerna.

Allt detta är viktigt för universitetets funktion. Det är alltför lätt att bortse från den nära släktskapen mellan vetenskap och konst, och från miljöns strategiska betydelse för all skapande verksamhet.

Situationen i Norrland

I dag finns i hela Norrland en musikhögskola endast i Piteå. Utöver musikpedagogisk utbildning har den endast en linje för kyrkomusik.

Samtidigt råder stor musikerbrist i Norrland. Av 4 500 professionella musiker fanns 1980 bara 300 i de fyra nordligaste länen. Detta är en mycket stor kulturpolitisk obalans.

Det är alltså uppenbart att den kvalificerade musikutbildningen i Norrland måste stärkas. Erfarenheterna från t.ex. läkarutbildningen visar att i regionen lokaliserad utbildning är enda sättet att häva bristen på kvalificerad arbetskraft.

Förutsättningarna i Umeå

Genom de kammarmusikfestivaler, med däri ingående högt kvalificerade sommarakademier, som anordnas i Umeå och i grannkommunen Nordmaling med dess barockmusikfestivaler, har ett kontaktnät skapats med framtående solister och pedagoger som har sin normala verksamhet förlagd till i huvudsak utländska akademier och konservatorier. Tanken i planerna för högre musikutbildning i Umeå har varit att utnyttja detta kontaktnät och de moderna kommunikationerna till att på deltidsbasis knyta huvudlärare av den digniteten till verksamheten.

Kontinuiteten i undervisningen skulle ombesörjas av hjälplärare med den dubbla funktionen av stämledare i regionmusiken/Norrlandsoperan och biträdande lärare vid universitetet. Den lönenivå som kombinationstjänsterna motiverar och den naturliga nedsättningen i orkestertjänstgöringen skulle göra tjänsterna så pass attraktiva att man borde kunna rekrytera verkliga toppkrafter till dessa.

Samfinansiering och utnyttjandet av utländska krafter beräknas göra utbildningen betydligt billigare än vad som är normalt i musikutbildning med i regel mycket omfattande individuell instruktion av varje elev. Samtidigt innebär konstruktionen en garanti för högsta professionella standard på lärarna.

Nivå och inriktning

Nivå

Det naturliga är att lägga den planerade utbildningen som en tvåårig påbyggnadsutbildning på diplomnivå, alltså efter de fyra årens grundläggande musikutbildning vid någon av landets nuvarande musikhögskolor.

Tilldelningen av studieplatser på diplomnivå är allmänt omvitnat allt för liten i hela landet. Tecken härpå är att i dag 800 svenska musikstuderande återfinns i utlandet, medan mycket få utländska musikstuderande bedriver studier i Sverige.

Placeringen på diplomnivå i förening med den kammarmusikaliska inriktningen gör att verksamheten inte konkurrerar med någon annan musikerutbildning inom landet.

Inriktning

Inriktningen i Umeå planeras bli kammarmusikalisk. På det området finns för närvarande ett tomrum, då nästan all musikutbildning i landet sker med inriktning på blivande orkestermusiker.

Instrumentariet är alltså tänkt att omfatta stråkfamiljen: violin, viola, cello och kontrabas, därtill något träblåsinstrument och piano/cembalo, samt sång för att knyta den naturliga relationen till Norrlandsoperan. Denna konstellation ger maximal flexibilitet redan vid ett litet omfång på verksamheten.

Omfattning

Det planerade omfånget på verksamheten bestäms av ett intag av 30 studerande per år (20 är ett absolut minimum för att gruppkonstellationen skall fungera, men 30 är säkrare, då verksamheten då inte är så kritiskt beroende av tillfälliga sjukdomsfall och dylikt.) Vid tvåårig utbildning innebär det 60 studerande och lärare motsvarande 10 heltidstjänster.

Verksamheten är planerad för en försöksperiod om fyra år, varefter utvärdering bör ske.

Hemställan

Med hänvisning till det anförda hemställs

att riksdagen som sin mening ger regeringen till känna att den vid utarbetandet av budgetpropositionen för budgetåret 1991/92 beaktar vad i motionen anförts om att starta en högre musikutbildning på diplomnivå vid universitetet i Umeå.

Stockholm den 18 januari 1990

Hans Dau (m)

Ulla Orring (fp)

Karin Israelsson (c)

Maggi Mikaelsson (vpk)